

I

Taryn

Manhattan

September 2011

De lap gebloemde mousseline lag als een uit elkaar gehaald bruidsboeket op de kniptafel. De ooit zo witte achtergrond was vervaagd tot een wat suffe ivoorkleur en de felle magenta en violette bloemen fluisterden nog slechts vermiljoen en lavendel, vage herinneringen aan hun vroegere helderheid. Ik gleeed met mijn vingers over de honderd jaar oude stof, die zacht aanvoelde. Door het zonlicht was de stof wel achteruitgegaan. Misschien had hij over een rugleuning gelegen of als kleedje op een dressoir bij een raam op het zuiden. Misschien was de lap gewoon een tijdje verwaarloosd geweest toen er iets gebeurde waardoor de eigenares vergat waar hij was gebleven.

‘Ik denk dat deze lap stof vroeger heel mooi is geweest.’ De zestigjarige vrouw aan de andere kant van de kniptafel fronste verontschuldigend haar voorhoofd. Misschien vond ze het gênant dat met een lap stof die al zo lang bewaard was gebleven, toch zo onzorgvuldig was omgesprongen.

‘Dat is hij nog steeds,’ verzekerde ik haar. ‘Het patroon is nog intact en ik kan me wel voorstellen wat het kleurenpalet is geweest toen de stof werd bedrukt.’

‘Echt waar?’ Haar stem klonk hoopvol. ‘Ik maakte me al zorgen dat hij te oud en te verbleekt was om er nog wat mee te beginnen. Ik weet zelfs niet hoe mijn overgrootmoeder eraan is gekomen.’

‘Het is een Franse wollen mousseline, eind negentiende eeuw.’ Ik draaide de stof om zodat ik de achterkant kon bekijken. ‘Hoogstwaarschijnlijk bedrukt met anilineverf, op basis van koolteer. Daardoor waren de kleuren oorspronkelijk zo helder.’

Ze schoot in de lach. ‘En dat weet u allemaal door er alleen maar naar te kijken?’

Met een glimlach zei ik: ‘Vier jaar textielschool.’

‘Ik wist niet dat daar ook een school voor was. Ach, voor alles zal wel een school zijn.’

Ik legde de stof weer met de goede kant naar boven. ‘Ik denk dat ik wel een kopie kan vinden, of anders iets wat in de buurt komt.’

‘O, maar dat is geweldig. Het hoeft trouwens geen wollen mousseline te zijn. Ik heb begrepen dat dat vrij prijzig is. Kunstzijde is ook prima.’

‘Ik zal mijn best doen. Mag ik deze lap zolang hier houden, of wilt u dat ik er een staaltje afknip?’

‘Hou hem voorlopig maar. Verder zou ik graag een paar meter van die willen hebben.’

Ze schoof twee rollen Bataafse batikstof in herfstkleuren over de tafel.

Ik trok de rollen naar me toe en gaf haar voor de mousseline een formulier om in te vullen. ‘Ik heb uw contactgegevens nodig zodat ik u kan e-mailen zodra ik wat opties voor u heb gevonden. En als u me laat weten hoeveel het ongeveer mag kosten, is dat wel zo prettig.’ Ik gaf haar ook een pen.

De klant pakte het formulier aan. ‘Geweldig.’

Ik rolde als eerste de soepele goudkleurige stof af. ‘Dit is een schitterend patroon. Gloednieuw dit seizoen. Hoeveel meter?’

Maar de vrouw stond aandachtig naar het papier te kijken dat ik haar had gegeven. ‘Achter alles wat mooi is, schuilt een verhaal,’ zei ze, daarmee hardop de slogan van de winkel voorlezend die bovenaan het formulier stond. ‘Erg mooi.’

‘Dat is ons motto hier in de Heirloom Yard,’ zei ik. ‘Een van mijn leraren op de textielschool heeft me dat geleerd.’

Die leraar had eigenlijk gezegd dat elk stofontwerp is gebaseerd op een gekoesterde universele waarheid; ik had die opmerking van vroeger op een dag wat verfraaid.

‘En hoeveel meter zou u willen hebben?’ herhaalde ik mijn vraag.

‘O! Twee. Nee, drie meter, alstublieft. Van allebei graag.’

Ik mat de gevraagde hoeveelheid af en begon te knippen.

‘Het is zo mooi gezegd,’ ging de vrouw door. ‘Vooral als je van quilten houdt. Ik vind de naam van deze stoffenzaak ook zo mooi. Hebt u die zelf bedacht?’

Ik knikte naar mijn werkgeefster en beste vriendin, Celine, van wie het pittige, zilveren kapsel zichtbaar was tussen een caleidoscoop van Jinny Beyer-stoffen in het midden van de winkel, waar ze bezig was met een andere klant. ‘Celine, die vrouw daar, heeft de naam bedacht. Dit is haar winkel. En al die prachtige quilts aan de muur zijn ook van haar.’

Celine keek in onze richting en knipoogde.

Ik schoof de eerste rol opzij en pakte de andere, een chocoladebruine katoen met gouden krullen.

‘Doe daar maar tweeënhalve meter van.’ De vrouw zuchtte zachtjes en nam de tafels en winkelschappen in de Heirloom Yard in zich op. ‘Ik ben toch zo blij dat ik deze winkel heb gevonden. Toen ik eenmaal wist dat we naar Manhattan zouden gaan verhuizen, wist ik gelijk dat ik mijn favoriete stoffenzaak zou moeten missen. Ik had niet gedacht hier een vervanging te vinden. Ik dacht dat Manhattan te stads en te sjiek zou zijn voor quilts.’

Die opmerking werkte op mijn lachspieren. Jaren geleden was ikzelf ook met de nodige misvattingen naar de stad gekomen – pas getrouwd, pas afgestudeerd.

‘Mijn dochter woont in Connecticut. Zij raadde me aan om eens op de Upper West Side te gaan kijken,’ vervolgde de vrouw. ‘Ze had in een van haar tijdschriften gelezen dat jullie gespecialiseerd zijn in het reproduceren van stoffen. Dat was wel een paar jaar geleden, maar ze had alle oude nummers bewaard en zo heb ik u gevonden.’

Dat artikel, inmiddels drie jaar oud, leverde nog steeds nieuwe klanten op.

Ik trok de afgerolde stof recht en begon te knippen. ‘Een match vinden voor een oude stof vind ik het leukste om te doen.’ ‘En dat kan ze ook ontzettend goed,’ zei Celine, die nu dichterbij stond om aan de andere kniptafel een lap stof af te knippen.

‘Dat lijkt me heel erg interessant,’ zei de vrouw. ‘En lukt het ook altijd?’

Heel even bleef mijn schaar in de lucht hangen. ‘Bijna altijd.’

‘Maar soms dus niet?’

Opnieuw zweefde de schaar een fractie van een seconde boven de stof. ‘Hoe ouder de stof, hoe moeilijker het is. Als we niets kunnen vinden, moeten we ons heil soms bij een ontwerper zoeken. Dat kan duur zijn, maar we kunnen een paar goede aanbevelen.’

‘Maar meestal lukt het toch wel om iets te vinden? Ik bedoel, er is geen man overboord als het niet lukt om die mousseline te vinden, maar ik hoop toch echt dat het lukt.’

Mijn schaar knipte door het laatste stukje stof. ‘Ja. Meestal wel.’

‘Weet u,’ vervolgde de vrouw, zich niet bewust van de korte onderbreking, ‘ik zou ook een keer de trouwjurk van mijn grootmoeder moeten meebrengen. Zij was een postorderbruid tijdens de trek naar het Westen...’

Beleefd luisterde ik naar haar verhaal. Eerlijk gezegd was ik blij dat het gesprek me nu niet meer herinnerde aan die ene stof die ik in tien jaar tijd niet had weten te vinden. Ik moet toegeven dat ik geen voorbeeld had, geen foto, alleen maar de herinnering aan die lap en zelfs die was vaag. Ik had hem nog geen dag in mijn bezit gehad. En dat was dan ook nog eens een uitzonderlijke dag geweest, waar Celine me graag aan herinnerde. Ik moest mijn verwachtingen maar eens bijstellen.

Hoeveel antieke stalenboeken had ik niet doorgewerkt, en hoeveel websites en stoffenzaken had ik niet afgezocht naar die ene kopie? De indienne sjaal was in Frankrijk gemaakt naar een Indiaas ontwerp en beslist zo’n honderd jaar oud geweest. Aan de rand was

in zwart de naam Lily geborduurd en het terugkerende patroon bestond uit een overvloed aan goudsbloemen.

In bijna tien jaar had ik nog niets weten te vinden wat ook maar enigszins in de buurt kwam.

Sporadisch waren er momenten geweest waarop een rol stof, een foto of een staaltje in een flits mijn aandacht trok en alles om me heen leek te schreeuwen: 'Dit is het!' Met bonzend hart keek ik dan nog eens goed en was dan bijna opgelucht dat ik me had vergist. Ik wilde het vinden, maar toch ook weer niet.

Achter alles wat mooi is, schuilt een verhaal. Maar niet elk verhaal is mooi.

De vrouw was uitgepraat over haar grootmoeder en ik schudde mijn gedachten van me af. Ik gaf haar het stapeltje opgevouwen stof en pakte het ingevulde formulier van haar aan. 'Bij de kassa voorin zal Leslie alles met u afrekenen. En breng gerust de trouwjurk van uw oma een keer mee.' Ik wierp snel een blik op het formulier om te zien wat haar naam was. 'Bedankt voor uw komst, mevrouw Courtenay. Ik zal contact met u opnemen over de mousseline.'

'O, zeg maar Ruth.'

'En ik heet Taryn.'

Ruth Courtenay liep langs de andere klanten, bijna allemaal vrouwen, naar de kassa. De meesten van hen hadden een boek met quiltpatronen in de hand, opengeslagen bij ezelsoren, of liepen rond met een rol stof alsof het een baby was, op zoek naar de perfecte combinatie, het perfecte contrast of de perfecte complementaire kleur.

En hoewel het druk was in de lange, smalle winkel, was het er net zo stil als in een bibliotheek. Zelfs de achtergrondmuziek van radio Pandora werd gedempt door de vele rollen stof. Zoals die stoffen de stemmen van de klanten absorbeerden, alsof ze iedereen zacht omhelsden, daar genoot ik van. De schelle geluiden van het verkeer, de mensen en de sirenes buiten verdwenen volledig zodra je de Heirloom Yard binnenstapte.

Mijn dochter van negen, Kendal, vond het vaak te stil, alsof ze gevangen zat in een saaie droom van iemand anders. En aangezien

zij en ik in het knusse appartement boven de winkel woonden, was de stilte een altijd aanwezige realiteit en vond ze dat ze daar zo nu en dan over mocht klagen. Gelukkig leek ze het niet erg te vinden dat mijn werk en ons privéleven zo nauw met elkaar verweven waren.

Ik hield van ons onderkomen, maar niet zoals ik hield van mijn dochter of van stoffen en kleuren. Ik hield van het gevoel dat het appartement me gaf als ik me daar aan het einde van de dag kon terugtrekken.

De ruimte boven de Yard was het antwoord geweest op een onuitgesproken gebed. Celine had me de woning aangeboden voordat ik ook maar iemand had verteld dat ik zwanger was, zelfs nog voordat ik besepte dat ik het appartement in Brooklyn niet meer kon betalen van één inkomen.

Ze had veel meer huur kunnen vragen als ze het aan iemand anders had verhuurd, maar Celine hield vol dat het een win-win-situatie was. Kendal en ik hadden een klein maar comfortabel dak boven ons hoofd en zij had een vertrouwd iemand boven de winkel wonen.

Ik legde de stof van Ruth Courtenay op mijn werktafel in de achterkamer, waar ook mijn laptop stond en de oude stalenboeken op de plank lagen. Opeens realiseerde ik me dat de middag al bijna om was. Kendal zou over nog geen twintig minuten uit school komen. Het was de eerste dag na de lange zomervakantie. Ik trok mijn schort over mijn hoofd, hing het over mijn stoel en liep terug naar de winkel.

Kendal uit school halen, zei ik zonder geluid tegen Celine en ze knikte.

Vervolgens stapte ik de septembermiddag in. Achter me strekte Eighty-ninth Street zich uit tot aan Riverside Park, een van de lievelingsplekjes van Kendal en mij. Even vóór mij op de kruising met Broadway zag ik de schittering van een aanhoudende stroom auto's en de etalages van naburige winkels. Een man die zijn hond uitliet, knikte me gedag en een moeder met een baby in een wandelwagen boog zich voorover om een speen terug te stoppen in de mond van

haar huilende kind. Een bestelbusje stond dubbel geparkeerd en een auto daarachter uitte met de claxon zijn ongenoegen. In de lucht was amper voelbaar dat de zomer op zijn retour was.

Vroeger was september altijd mijn lievelingsmaand. Ik genoot ervan om te zien hoe de herfst langzaam de zomerse pasteltinten verjoeg, waarna de schappen van de Yard baadden in kastanjebruine, mokka-achtige en allerlei rode tinten. In september kwamen de serieuze quilters naar de winkel, degenen die het heerlijk vonden om de koude avonden door te brengen met het aan elkaar stikken van lapjes en het maken van textiele meesterwerken. Het najaar was dé tijd om daar stevig mee aan de slag te gaan.

Al lopend kon ik de subtiele tekenen van de ophanden zijnde veranderingen voelen. Dat september elk jaar weer terugkeerde, verbaasde me nog steeds, maar nu om heel andere redenen.

Ik passeerde een aantal zijstraten, liep voorbij Amsterdam Avenue en ging sneller lopen toen ik al wat kinderen zag staan voor de school van Kendal, beslist de mooiste openbare school van Manhattan. De hoge ramen als van een kathedraal, de indrukwekkende gebogen trap en de zonnige klaslokalen met hoge plafonds spraken mij, met mijn liefde voor ouderwetse charme, enorm aan. Kendals school was ook een reden waarom ik zo blij was met de plek waar we woonden.

Terwijl ik de kruising overstak, zag ik mijn dochter staan in een groepje met andere meisjes uit groep zes. Ze stonden te kijken naar wat jongens die lachten en elkaar duwden. Haar steile, donkerbruine haar glansde in de late middagzon. Dat had ze van Kent.

Net als het kuiltje in haar linkerwang.

En de ogen die ze tot spleetjes kneep als ze lachte.

Kendal was deze zomer flink gegroeid, meer dan haar vriendinnen. Ze stak een stukje boven de andere meisjes uit.

Mijn dochter zou ook lang worden, net als Kent.

Ik zwaaide voorzichtig en Kendal keek even naar me voordat ze afscheid nam van haar vriendinnen.

‘En, hoe was je eerste dag na de zomervakantie?’ vroeg ik opgewekt.

‘Wel goed. Zeg mam, weet je nog dat ik aan het ontbijt zei dat ik best alleen naar huis kan lopen? Het is helemaal niet ver. Ik ben ten slotte al bijna tien.’

Samen liepen we langzaam weg van de nanny’s en moeders die hetzelfde ophaalritueel uitvoerden. ‘Dat weet ik nog, ja. En ik weet dat je prima alleen naar huis kunt lopen.’

‘Dus je bent het met me eens?’

Ze begon nu ook al net zo te praten als Kent. Zo praktisch en pragmatisch. ‘Ik zei dat ik erover na zou denken. Trouwens, ik vind het leuk om samen met jou naar huis te lopen.’

‘Ja, maar ik ben al bijna tien.’

‘Dat weet ik.’

Kendal zuchtte. ‘Ik snap niet wat het probleem is. Het is toch klaarlichte dag?’

Klaarlichte dag. Waar had ze dat nu weer vandaan? Werd dat tegenwoordig nog wel zo gezegd? Die twee woorden samen betekenden al geruime tijd niets meer voor mij. ‘Heel veel nare dingen gebeuren op klaarlichte dag, Kendal.’

‘Niet elke dag, mam.’

‘Dat weet ik,’ zei ik na een korte stilte.

Ik wist wel dat er niet elke dag nare dingen gebeurden en ik was ook niet bang dat er een kinderlokker op de loer lag die Kendal zou grijpen zodra ik haar alleen van school naar huis zou laten lopen. Bezorgdheid om wat er zou kúnnen gebeuren was niet de oorzaak van mijn aarzeling. Nee, het ging erom dat ik die beslissing moest nemen.

Inmiddels waren we bij Amsterdam Avenue. Het verkeer zoefde om ons heen en we wachtten op het groene licht. ‘Ik zei dat ik erover na zou denken en dat doe ik heus wel.’

Kendal fronste. ‘Dus eigenlijk zeg je nee.’

Het licht sprong op groen en we staken over. ‘Over iets nadenken is iets anders dan daar een beslissing over nemen,’ zei ik. ‘Ik beloof je dat ik niet zomaar nee zal zeggen. Vertel nu eerst maar eens wat je vandaag allemaal hebt gedaan.’

Kendal beschreef de hoogtepunten van haar eerste dag na de zomervakantie en terwijl we de Heirloom Yard binnenliepen, vertelde ze me over het Australische accent van de nieuwe tekenleraar. We waren nog maar net binnen toen ik zag dat Celine, Leslie en de eigenares van het café naast ons, bij de kniptafel in het midden van de winkel aandachtig naar iets stonden te kijken.

Zodra de drie mijn stem hoorden, keken ze op en draaiden hun hoofd tegelijkertijd in mijn richting. Bezorgdheid en verbazing stonden op hun gezicht te lezen. Het was wel duidelijk dat ze geschrokken waren.

‘Wat is er aan de hand?’ Ik was al bij de tafel voordat een van hen mijn vraag had beantwoord. Celine hield me met haar opgeheven hand voorzichtig tegen, zodat ik nog niet kon zien waar ze naar hadden staan kijken.

‘Molly heeft net de nieuwste editie van *People* gekregen.’ Celine knikte naar de buurvrouw van het café.

‘Ja, en?’ Ik las tegenwoordig geen tijdschriften meer.

‘Een of andere fotografe heeft een geheugenkaart gevonden in een oude cameratas die ze nog in haar opslagruimte had liggen. Ze dacht dat ze die kwijt was en had hem al tien jaar niet gezien.’

Ik begon zenuwachtig te lachen. Celine hield niet van theateraal gedoe, maar ze maakte me toch een beetje bang. ‘En?’

Celine aarzelde en deed toen een stap opzij. Er lag een tijdschrift geopend bij foto’s die twee bladzijden besloegen met daarboven de kop: *Tien jaar na dato, een vooruitblik: recentelijk ontdekte foto’s van 9/11*. Op de grootste foto stonden een man en een vrouw op de stoep met grote ogen te kijken naar iets verschrikkelijks buiten het beeld van de camera. Ik herkende gelijk de sjaal vol goudbloemen die ik krampachtig vasthield, nog voordat ik mijn eigen gezicht zag.

Plotseling leek de tijd stil te staan.

Ik greep naar de rand van de tafel zodat ik iets stevigs beet had toen de volledige herinnering aan het moment op de foto om mij heen wervelde.

‘Dat ben jij,’ hoorde ik Kendal zeggen en ik deed mijn ogen dicht

om weer in het hier en nu te komen van de Heirloom Yard, aan de kniptafel, omringd door vele meters prachtige stoffen. Een stem uit het verleden bekroopt me vanuit de plooien van mijn herinnering.

Geef me je hand.

Ik kreeg geen lucht.

Geef me je hand!

Ik kreeg geen lucht!

‘Taryn!’

Celine had haar armen om me heen geslagen en trok me naar achteren.

‘Was jij daarbij? Heb jij het gezien?’ De woorden van Kendal deden me pijn, maar ik was blij dat ik daardoor weer wist waar ik was. In veiligheid. In leven. Met Kendal naast me.

‘Het gaat wel weer,’ fluisterde ik naar Celine en voelde haar armen iets ontspannen.

‘Het spijt me, Taryn,’ zei Molly. ‘Ik vond dat je het moest zien voordat, nou ja, mensen jou ernaar zouden vragen. Morgen is die foto bij alle kiosken te zien.’

‘Staat mijn naam erbij?’ fluisterde ik.

‘Nee,’ reageerde Celine snel. ‘Niet die van jou, maar wel van die man achter je.’

Ik zette me schrap om nog een keer te kijken, maar mijn ogen werden weer naar de foto zelf getrokken, niet naar het onderschrift.

De sjaal die ik tegen mijn mond aan drukte, gloeide als een vlam. Achter mij stond een man in de bedrijfskleding van een bloemist, een mobieltje tegen zijn oor gedrukt. Zijn blik was, net als die van mij, omhoog gericht, naar het brandende schouwspel aan de overkant van de straat. De geborduurde letters onder ‘Bloemist Athena’ vertelden de hele wereld dat zijn naam Mick was.

Op de foto was niet te zien dat ik een tel later op mijn knieën zou vallen en dat de man me zou vastgrijpen om me weer overeind te trekken terwijl de wereld om ons heen in puin viel.

Mijn blik gleed naar het onderschrift. *Slechts enkele tellen voordat de zuidelijke toren instortte, stonden de straten nog vol kijkers en evacués. Mick*

Demetriou (foto hierboven), een bloemist uit Manhattan, zei dat het zeer beangstigend was om te proberen te ontkomen aan het gedrang van de mensen en al het puin. 'Ik dacht niet dat we het zouden overleven,' zei hij over zichzelf en de onbekende vrouw naast hem die hij in veiligheid wist te brengen. Een neef van Demetriou, een brandweerman uit New York, kwam in de noordelijke toren om het leven.

'Ik wist helemaal niet dat jij daarbij was,' zei Kendal. 'Waarom heb je me dat nooit verteld? En hoezo was het beangstigend?'

'Niet nu, Kendal,' zei Celine die zich vooroverboog naar mij toe. 'Weet je, je kunt dat blad bellen en zeggen dat ze je naam niet mogen gebruiken wanneer die foto nog vaker wordt afgedrukt.'

Het drong niet tot me door wat ze zojuist had gezegd. 'Wat?'

'Heel wat van onze klanten zullen je herkennen. Misschien bellen zij dat blad wel om te zeggen dat ze weten wie die vrouw is. Zal ik ze laten weten dat je niet wilt dat je naam bekend wordt gemaakt?'

Ik kon Celine geen antwoord geven. En ik kon Kendal niet uitleggen waarom ik haar nooit had verteld dat ik die dag in de buurt van de torens was geweest. En waarom het zo beangstigend was geweest.

Ik kon alleen maar kijken naar die andere versie van mezelf op die glimmende pagina, me vastklampend aan de sjaal vol felle goudsbloemen die mijn leven had gered, en ook dat van Kendal.

Maar niet dat van Kent.

Een oude, vertrouwde metgezel steeg op uit de plooiën van de sjaal, diezelfde onzichtbare achtervolger die mij nog jaren na de dood van Kent had geplaagd.

Allerlei geluiden raasden door mijn hoofd terwijl ik daar tussen die geluiddempende rollen stof stond.

Alle stoffen van de wereld konden het tekeergaan van mijn verdriet niet dempen.

2

Clara

Ellis Island
Augustus 1911

Het lag wel heel erg tussen twee werelden in, het drietal eilanden dat na de brand mijn wereld was geworden. Voor immigranten die hier ziek arriveerden, waar dan ook vandaan, stond de aarde ineens stil als ze moesten wachten op hun herstel. Ze waren niet thuis waar hun vorige leven was geëindigd, maar ze konden ook niet de brede horizon van hun nieuwe leven omarmen. Ze zweefden tussen twee werelden in.

Net als ik.

De van ramen voorziene gang van het veerhuis verbond de geleende stukjes aarde waar het ziekenhuis op stond met het grotere eiland dat bekend stond als Ellis: een woord dat daarentegen juist hoop leek te fluisteren. Op slechts een kort boottochtje van het ziekenhuis waar ik als verpleegster werkte, lag Battery Park in Manhattan. In tegenovergestelde richting lagen de zeestraat tussen Staten Island en Brooklyn en het blauw satijnen oppervlak dat zich uitstreckte tot aan ieders vaderland. Het ziekenhuis op Ellis was het vaste tussenstation waar werd besloten wat je was en wat je zou worden. Als je genezen kon worden, werd je aan land verwelkomd. Zo niet, dan werd je teruggestuurd naar waar je vandaan kwam.

Op dit ene punt na vond ik het niet erg om te wonen waar de haven van Amerika net buiten bereik lag. Ik keek met een ander soort verlangen naar de skyline.

Vijf maanden waren er inmiddels verstreken sinds ik voor het laatst door de straten van New York had gelopen. Ik kon de glimmende gebouwen vanuit mijn slaapkamerraam zien en op windrige ochtenden kon ik bijna de drukke straten tot leven horen komen. Maar ik was nog niet zover dat ik weer terug kon gaan. De veerboot bracht me alles wat ik nodig had en het zusterhuis was schoon en nieuw en rook fris naar de zeewind, al was het dan een beetje krap. Ik deelde een kamer met een andere verpleegster, Dolly McLeod, die ook op eiland nummer drie werkte en woonde, de onderste balk van het E-vormige Ellis. Ons onderkomen lag op een steenworp afstand van de ziekenzalen waar de patiënten uit wel honderd landen lagen te wachten. Hun enige verlangen was om gezond genoeg verklaard te worden om hun geliefden te begroeten op de zogenaamde *kissing steps* en vervolgens het eiland te verlaten. Wij koelden hun koortsige voorhoofden, verzorgden hun wonden en spraken hen moed in. Er waren zieke kinderen, gescheiden van hun gezonde ouders. Maar ook volwassenen die een ziekte hadden waarvan ze totaal niet wisten dat ze die onder de leden hadden toen ze van huis vertrokken. Anderen waren te zwakbegaafd om zichzelf te kunnen redden en ondanks hun gezonde longen en hart zouden ze worden teruggestuurd naar hun vaderland.

Ze spraken talen die totaal niet bekend klonken: lange, golvende zinnen die in elkaar overgingen met alfabetische klanken zonder rijm of metrum. Een paar zinnen kenden wij verpleegsters inmiddels, omdat we die zo vaak hadden gehoord. Er leken wel duizend woorden te bestaan voor uitgekomen dromen, maar slechts één gemeenschappelijke jammerklacht voor vervlogen hoop. Velen verlieten het ziekenhuseiland gezonder dan ze bij aankomst waren geweest, maar natuurlijk niet allemaal. Een enkeling redde het niet.

We waren van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in touw. Daarna liet de slaap niet lang op zich wachten. En er waren hier geen herinneringen aan de brand.

Dolly en een paar andere verpleegsters keken er altijd naar uit om op hun vrije dag naar het vasteland te gaan, waarna ze midden

in de nacht met de veerboot terugkwamen. Ze roken dan naar eau de cologne, tabak en zweet omdat ze de hele avond hadden gedanst. In het begin hadden ze me wel gevraagd om mee te gaan, maar ze begrepen al gauw dat ik nooit van het eiland af ging. Dolly, die wel zo'n beetje wist wat mij hier hield, vertelde me dat ze ooit ook een brand had overleefd, toen ze acht jaar oud was. Ze zei dat ik me niet altijd zo zou blijven voelen. Na een tijdje zou de angst voor brand als een slangenhuid van me afvallen.

Maar ik was helemaal niet bang voor brand. Ik vond het alleen doodeng dat al je zekerheden in één klap konden worden weggevaagd.

Ik had Dolly ook niet alles verteld. Net als de andere verpleegsters wist ze van de brand. Iedereen in New York had van de brand bij de Triangle Shirtwaist Factory gehoord. Zij en de andere verpleegsters hier wisten dat ik, en alle anderen van de zesde verdieping en lager, veilig waren weggekomen nadat de brand op de bovenste verdiepingen van het Asch Building was uitgebroken. Ze wisten ook dat 147 medewerkers van Triangle Shirtwaist daar niet in waren geslaagd.

Ze wisten dat de deur naar de trap die uitkwam op Washington Street, op slot had gezeten – ter voorkoming van diefstal – en dat het enige waarschuwingssignaal dat er brand was uitgebroken, het vuur zelf was geweest, aangezien er geen brandalarm was geïnstalleerd. En ze wisten dat de medewerkers van het kledingbedrijf – voornamelijk vrouwen – met tientallen uit het raam waren gesprongen, een snelle dood tegemoet, in plaats van een langzame dood te moeten sterven in de vlammen. Ze wisten dat het dodental ontstellend hoog was, want dat had in alle kranten gestaan.

Maar Dolly en de anderen wisten niet hoe het was om mensen uit hoge, brandende ramen te zien stappen en daar vroegen ze ook niet naar, want waarom zou iemand zo'n vraag stellen?

Ze wisten niets van Edward, want ik had niets over hem verteld.

Ik was nog maar net begonnen als verpleegster in de dokterspraktijk op de vijfde etage en kende nog maar weinig mensen in

New York. Zelfs Dolly wist niet dat Edward Brim direct mijn hart had gestolen toen ik hem op mijn eerste dag in de lift had ontmoet.

Ik had mijn paraplu laten vallen en hij raapte die voor me op.

‘Verwachten we soms regen?’ vroeg hij met een brede glimlach. Hij was net als ik een eerste-generatie Amerikaan. Ik kon aan zijn zangerige klank horen dat zijn ouders uit Europa kwamen. Net als die van mij. Zijn roodbruine haar was netjes gekamd en met veel zorg van pommade voorzien, maar zijn pak was een beetje gekreukeld en er zat een heel klein stukje gebakken ei op zijn manchet. Daardoor wist ik, zonder naar zijn linkerhand te kijken, dat hij vrijgezel was. Hij was lang, net als mijn vader, maar wel slank. Zijn ogen hadden de kleur van het ochtendgloren na een nacht vol storm en regen. Maar toch straalde het New York van hem af. Zijn ouders waren vast en zeker in de stad gebleven nadat ze op Ellis waren aangekomen, in tegenstelling tot mijn ouders.

‘Het ruikt naar regen,’ antwoordde ik.

Zijn lach werd nog breder en de lift zette zich met een ruk in beweging. ‘O ja?’

‘Ruikt u dat dan niet?’ zei ik en had gelijk spijt van die opmerking. Natuurlijk rook hij dat niet. Hij was een stadsmens.

De man naast hem schoot in de lach. ‘Zij komt van het platteland, Edward. Daar weten ze altijd wat er komt.’

‘Nou, dan ben ik blij dat ik vanmorgen niet de moeite heb genomen om mijn schoenen te poetsen!’ Edward en de man lachten.

Hij boog zich naar me toe. ‘Wees maar blij dat u weet wanneer het gaat regenen, juffrouw. Voor de meeste dingen krijgen we geen waarschuwing vooraf.’

Ik glimlachte naar hem en het lukte me niet om mijn blik van hem los te rukken.

‘Nieuw in New York?’ vroeg hij.

Ik knikte.

‘Van harte welkom in de stad, juffrouw ...?’

‘Wood. Clara Wood.’

Hij maakte een lichte buiging. ‘Aangenaam kennis te maken, juf-frouw Wood. Edward Brim, tot uw dienst.’

De lift kwam schommelend tot stilstand op de vijfde verdieping en de deuren schoven open.

‘Hier moet ik zijn.’ Met tegenzin nam ik met een knikje afscheid. Edward tikte tegen zijn hoed. Zijn ogen hielden die van mij gevangen terwijl de deuren zich sloten, waarna de lift langzaam verder omhoogging.

Later die dag zag ik hem weer toen hij in de regen naar de tram holde. En daarna zag ik hem bijna elke dag, ofwel in de lift, ofwel in de hal van het Asch Building. Ik hoorde hem praten over zijn werk als boekhouder bij de Triangle Shirtwaist Factory op de negende verdieping en ik wist dat de collega die vaak samen met hem in de lift stond, een stoffeninkoper was die Oliver heette. Ik wist dat Edward van Earl Grey thee, kokosmakronen en pepermunt hield, want die geuren hingen om hem heen. Ik wist dat hij van honkbal hield, van de baksels van zijn moeder en van Engels bier.

Hij zei altijd goedemorgen tegen me en tikte ook stevast tegen zijn hoed, en leek iedere keer op het punt te staan om me iets te vragen zodra de lift op mijn verdieping arriveerde en ik eruit moest. Op de dag van de brand, net toen de liftdeuren opengingen, vroeg hij me of ik een keer op de werkvloer wilde komen kijken vlak voor het einde van de werkdag. Het was zaterdag. De naaisters op de achtste verdieping zouden om vijf uur stoppen met werken. Ik zei ja.

De verpleegsters op Ellis wisten niet dat ik Edward van de achtste verdieping naar beneden had zien springen, samen met een gil-lend meisje, haar haar en rok in brand. Het meisje was bang geweest om alleen te springen en Edward had haar hand gepakt toen het vuur hen door het raam had gejaagd.

Dolly en de anderen vonden dat ik van geluk mocht spreken dat ik was ontsnapt aan de vuurzee.

‘Je hebt echt veel geluk gehad, Clara,’ zeiden ze.

Maar zo gelukkig voelde ik me niet.

Toen ik klein was, betekende geluk iets terugvinden waarvan je dacht dat je het voor altijd kwijt was, of een porseleinen pop winnen op de kermis, of een nieuwe hoed krijgen, of een vol balboekje hebben.

Als je geluk had, voelde je je uitzinnig en onoverwinnelijk.

Als je geluk had, was je niet wanhopig op zoek naar een plek die voor altijd tussen gisteren en morgen lag.

Toen mijn ouders over de brand hoorden, wilden ze dat ik naar huis kwam, naar Pennsylvania. Mijn vader verzekerde me dat er nog steeds een plekje voor me was in zijn dokterspraktijk en dat daar altijd een plekje voor me zou zijn. Maar ik wilde niet terug naar wat ik was geweest, terug naar het platteland waar alles dezelfde kleur bruin of groen heeft. Ik had net mijn 21^e verjaardag gevierd. Ik woonde in de stad New York, waar elke tint wel ergens te zien was, dag en nacht. Ik had op het hoogtepunt van de rest van mijn leven gestaan, of zo leek het tenminste. Edward zou me mee uit eten hebben gevraagd of naar het theater, als die brand er niet was geweest. Het was gewoon de bedoeling dat we verliefd op elkaar zouden worden; dat wist ik zeker, ondanks dat ik hem nog maar twee weken kende.

Maar toen de as en verbrande textiel als sneeuw op Edwards gehavende lichaam neerdaalden, en op zo veel anderen die ik geen van allen kon helpen, wist ik dat ik een plek nodig had om te kunnen bevatten wat ik was kwijtgeraakt terwijl ik het nooit had gehad. Alleen een oord tussen twee werelden in was zo'n plek.